

Karol Pędowski

Szpalty pamięci : adwokat Witold Bayer (1906-1992)

Palestra 36/5-6(413-414), 142-144

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Adwokat Witold Bayer

(1906-1992)

Witold Bayer urodził się w Warszawie 9 października 1906 r. Ukończył Gimnazjum im. M. Reja i wstąpił na Wydział Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, który ukończył a także kurs Instytutu Nauk Organizacji Pracy w Warszawie oraz kurs Biura Studiów Międzynarodowych w Genewie.

W okresie uniwersyteckim działał w utworzonym w 1916 r. na Uniwersytecie Warszawskim Kole Prawników, skupiającym studentów Uniwersytetu Warszawskiego. Koło Prawników wydawało pismo prawnicze, które początkowo nazywało się Biuletynem, a następnie, w 1927 r., zmieniło nazwę i charakter; w czasie gdy wydawane było jako miesięcznik pt. „Prawo” jego redaktorem był Witold Bayer. Członkowie Koła Prawników współdziałali w powstaniu Międzynarodowej Konfederacji Studentów i Międzynarodowego Komitetu Studentów Prawa, którego pierwszym prezesem był Witold Bayer.

W 1928 r. Dziekan Wydziału Prawa przekazał Zarządowi Koła Prawników, a w szczególności Jego ówczesnemu Prezesowi Witoldowi Bayerowi, wyrazy uznania za wydajną i wszechstronną działalność Koła.

Po skończeniu Uniwersytetu Warszawskiego w 1929 r. Witold Bayer został aplikantem adwokackim. Złożył egzamin adwokacki w 1936 r. i rozpoczął praktykę adwokacką. W środowisku adwokatury został przyjęty bardzo dobrze, gdyż koledzy pamiętali Jego zasłużoną działalność w Kole Prawników.

Poznałem Witolda Bayera w okresie okupacji, jako członka konspiracyjnej Warszawskiej Rady Adwokackiej, gdy organizował tajne szkolenia aplikantów adwokackich, przygotowujących się do tajnego egzaminu adwokackiego. Byłem jeszcze wówczas aplikantem adwokackim. Po ukończeniu wykładów odbył się egzamin. Większość kolegów zdała go pomyślnie. Następnie złożono konspiracyjne ślubowanie w gabinecie Prezesa Sądu Apelacyjnego, Kazimierza Rudnickiego. Ślubowanie zorganizowane było przede wszystkim przez adwokata Witolda Bayera, członka konspiracyjnej Warszawskiej Rady Adwokackiej. Odbyło się ono w atmosferze niezwykle podniosłej.

Adwokatura, której władze, w postaci Rady Naczelnej i Warszawskiej Rady Adwokackiej, zostały rozwiązane, szybko się zorganizowała w konspiracji. Nastąpiło to po rozwiązaniu powołanego przez Niemców ciała doradczego, nazwanego Beiratem, którego działalność trwała bardzo krótko. Na zapytanie Niemców, czy należy skreślić z adwokatury Żydów Beirat ogromną większością głosów (14 w stosunku do 1), odpowiedział, że skreślenie kolegów Żydów z adwokatury jest niedopuszczalne w świetle prawa międzynarodowego. Po rozwiązaniu Beiratu i skreśleniu z listy adwokatów tych adwokatów, którzy przeciwstawili się skreśleniu kolegów Żydów, powstała luka, którą trzeba było zapłacić.

Konspiracyjna Rada Naczelna, pod przewodnictwem Bolesława Bielawskiego, i Warszawska Rada Adwokacka, pod przewodnictwem adwokata Bohdana Suligowskiego, szybko się zorganizowały. Członkiem tej ostatniej Rady został Witold Bayer. Instytucje te zajmowały się utrzymaniem należytej postawy adwokatury, która rzeczywiście w czasie okupacji była wzorowowa. Autorytet władz konspiracyjnych w okresie okupacji był ogromny.

Adwokat Witold Bayer w Konspiracyjnej Warszawskiej Radzie Adwokackiej zajmował się głównie młodzieżą adwokacką. Zorganizował On także Wydawnictwo Prawnicze, które wydało cały szereg prac prawniczych pisanych przez wybitnych prawników. Oczywiście w konspiracji.

Adwokat Witold Bayer w pierwszych dniach Powstania Warszawskiego objął funkcję Kierownika Obrony Przeciwlotniczej na ul. Wspólnej.

Po upadku powstania i zniszczeniu Warszawy w 1945 r. wojska rosyjskie zajęły Warszawę. Adwokat Bayer powrócił i podjął pracę adwokacką, prowadząc dalej swoją działalność obrończą. Jednakże już w 1946 r. został aresztowany. Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego został skazany, po zastosowaniu amnestii, na 3 lata więzienia z pozbawieniem praw obywatelskich do 1956 r. Wyrok zapadł na podstawie art. 86 k.k. WP. Warszawska Rada Adwokacka na podstawie tego wyroku skreśliła Go z listy członków. Wyrok ten został później uchylony przez Sąd Najwyższy i umorzono postępowanie. Po wyjściu z więzienia Witold Bayer został radcą prawnym.

W dniu 1 czerwca 1956 r. Witold Bayer wystąpił o ponowny wpis na listę adwokatów. Został wpisany.

W późniejszym okresie pełnił funkcję Członka Warszawskiej Rady Adwokackiej, a następnie Członka Naczelnej Rady Adwokackiej i Członka Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej. Z Jego inicjatywy powstał Ośrodek Badawczy Adwokatury. Ośrodek ten pozostawał pod Jego kierownictwem. W ramach tego Ośrodka powstała Biblioteka Adwokatury, której zadaniem było zgromadzenie nie tylko książek prawniczych, ale możliwie dużo książek napisanych przez adwokatów, a także o adwokaturze i adwokatach. Powstało także Muzeum Adwokatury z dużymi zbiorami zawierającymi pamiątki z działalności adwokatury, przede wszystkim polskiej, a w miarę możliwości także europejskiej. W uzgodnieniu z władzami uniwersyteckimi Ośrodek Badawczy Adwokatury zorganizował wykłady na siedmiu Uniwersytetach z retoryki i z techniki wymowy. Prowadzono również kursy wymowy dla aplikantów adwokackich, które uwieńczone były później konkursami krasomówczymi.

W ramach Ośrodka Badawczego Adwokatury powstał Klub Adwokatów Pisarzy z adwokatem Dreszerem na czele. Wreszcie z inicjatywy adwokata Łyczynka i adwokata Bayera powstała redakcja Słownika Biograficznego Adwokatów Polskich. Wydany został pierwszy tom biogramów, w którym zamieszczone zostały biogramy adwokatów zmarłych do 1918 r. włącznie. Został wydany także pierwszy zeszyt drugiego Słownika Biograficznego Adwokatów Polskich. Drugi tom ma obejmować okres lat 1919-1944.

Adwokat Witold Bayer pełnił też funkcje przewodniczącego Rady Muzycznej Muzeum Adwokatury Polskiej, jak również był prezesem honorowym Klubu Adwokatów Pisarzy, który powstał w ramach Ośrodka Badawczego Adwokatury.

Plenum Naczelnej Rady Adwokackiej w dniu 26 lutego 1984 r. powzięło uchwałę, że adwokat Witold Bayer dobrze zasłużył się polskiej adwokaturze.

Po śmierci adwokata Witolda Bayera Ośrodek Badawczy Adwokatury przybrał dodatkową nazwę - „im. Witolda Bayera”.

Pragnę jeszcze nakreślić sylwetkę osobową adwokata Witolda Bayera.

Odznaczył się niezwykle pasją utrwalania polskiej historii, a także podnoszeniem poziomu kultury naszego adwokackiego zawodu. Był człowiekiem dokładnym i niezwykle pracowitym.

Początkowo z adwokatem Bayerem różniły nas przekonania. Byłem od wczesnej młodości demokratą i działaczem lewicowym. Połączyło nas jednak wspólne umiłowanie polskiej niepodległości, polskiej historii, polskiej kultury, umiłowanie naszego narodu; chociaż rozmowaliśmy w inny sposób, ale równie gorąco kochaliśmy naszą polską przeszłość.

Adwokat Witold Bayer został uhonorowany następującymi odznaczeniami: Złotą Odznaką Adwokatury, Kawalerskim i Oficerskim Krzyżem Orderu Odrodzenia Polski jak również odznaką Zasłużonego Działacza Kultury oraz Złotą Odznaką za Opiekę nad Zabytkami.

Cześć Jego pamięci.

Karol Pędowski